

El dia de l'apòstol

En algun moment, escoltant la capella, era possible fer abstracció de tot, tancar els ulls i levitar una miqueta (poc: només dos o tres dits sobre la terra), cosa que a Galícia no té res de particular.

La vespra de sant Jaume, patró d'Espanya, vaig arribar a Santiago de Compostel·la, que els francesos tradueixen molt adequadament i en diuen Saint Jacques. Havíem passat uns dies a Cangas de Onís amb uns amics americans, antropòlegs, que fa anys que estudien la vida moderna de l'antiga tribu dels asturs. Havíem vingut per Mondonedo recordant Cunqueiro i Torrente Ballester, i havíem dinat bon peix, concretament bonítol fresc, acompanyat d'un vi excel·lent que té nom de poeta gallec del segle XIII, Martin Códax, amb poema inclòs a l'etiqueta. De manera que no érem pelegrins, érem uns viatgers modestos, però a Santiago era la festa de l'apòstol, i no és qualsevol cosa aquesta ciutat, el sant i el patronatge. Aquells bisbes del segle X o XI, inventors de la tomba de sant Jaume, del camp de les estrelles i d'alguns detalls igualment atractius per al turisme, foren uns personatges genials, i l'arquebisbe Gelmírez, pare de la pàtria, era un empresari de primera amb gran visió de futur. Només faltava alguna intervenció oportuna de l'apòstol, com ara l'aparició decisiva a Las Navas de Tolosa, per completar la bella història i el negoci.

Ara Santiago és una ciutat simplement esplendorosa, resultat de la fe concentrada des de tota l'Europa occidental. Cada vegada que hi vinc els dic als meus amics gallecs: la meitat de l'arquitectura monumental que teniu en aquesta ciutat, entre palaus, esglésies i convents, fa més volum que tota la del País Valencià reunida. No s'ho creuen, diuen que ells sempre han estat pobres, no volen reconèixer que d'algun lloc havien d'eixir els recursos per construir tant d'esplendor. *Nosaltres* érem pobres, no ells. O és que allà els nobles i l'església convertien els diners en pedra, i ací els convertien en oracions i en fum? En qualsevol cas, el resultat d'aquella història gallega és gloriosament visible, i la plaça de l'Obradoiro és un dels grans punts de referència dels europeus i de gran part de l'hemisferi occidental. Com Sant Pere de Roma o Sant Marc de Venècia, i ràpidament s'acaben les comparacions. Quants milions de pelegrins hi han arribat els últims vuit o nou segles, quants es van deixar els ossos pel camí, quants hi arriben encara un any i un altre any? Vam passejar amunt i avall pels carrers de la ciutat i per la plaça, observant amablement, com és deure del viatger: hi havia turistes de guia verda i turistes d'autobús, hi havia famílies poc orientades, hi havia personal local —que en altres èpoques de l'any està compost sobretot d'estudiants—, hi havia multitud de portuguesos d'excursió, però hi havia sobretot pagesos i pele-

grins. La diferència entre uns i altres és que la major part dels pelegrins són joves, molt joves, i seuen en rotgles a la plaça, uns amb botes enormes i altres sense amollar la bicicleta, i els *paisanos* són madurs o vells, van en parella o en família, porten paraigua, i rarament seuen per terra. Els pelegrins joves van vestits amb pantaló curt i camises de colors, i els pagesos porten roba fosca i barret o mocador al cap, uns i altres es barregen al Pòrtic de la Glòria: han de competir amb els turistes d'excursió per fer els colps de cap rituals als caps de pedra, un espectacle exemplar, una cua llarguíssima, que mostra que la fe no ha desaparegut, ni de bon tros, entre els pobles del Senyor.

Vam assistir a la missa de pontifical, amb cardenal, bona cosa de bisbes amb mitra i capa magna i el cor de canonges al complet, vestits de gala. Al cor, la capella cantava una missa renaixentista amb molta perfecció de veus i d'instruments. El *botafumeiro* estava quiet, i la missa era només missa, sense Fraga ni capitans generals. En algun moment, escoltant la capella, era possible fer abstracció de tot, tancar els ulls i levitar una miqueta (poc: només dos o tres dits sobre la terra), cosa que a Galícia no té res de particular. Però llavors atacava el xantre des de la trona, dirigint amb crits de tenor i amb gesticulació desafortada les respostes dels fidels, t'adonaves que la missa de veritat, la de l'altar, no la que cantava el cor, era en castellà i no en gallec ni en llatí, i que les oracions havien estat (des de quan: des de Las Navas de Tolosa, des dels Reis Catòlics, des de Ferran VII, des de Primo de Rivera?) rigorosament adaptades al patriotisme espanyol: Santiago patró d'Espanya, una vegada i una altra, en espanyol, i punt, Espanya terra de l'apòstol, elegida entre totes per Déu Nostre Senyor, Espanya, Espanya. No sé què devia pensar, o entendre, la jove i extensa multinacional de pelegrins assistents. No sé què degueren entendre l'endemà de matí amb Fraga presidint, el *botafumeiro* en actiu, els generals i els almiralls, i més Espanya per l'embut. Europa és difícil, Galícia també: alguns xicots passejaven amb la bandera corresponent (el dia del patró d'Espanya és també el dia de Galícia, què hi farem), i no sé si devien fer molt d'efecte. Europa és difícil, i a la nit, quan la plaça era de gom a gom mirant el castell de foc ("Al patró de Espanya", deien les lluminàries a l'Obradoiro", nosaltres, apartats dels trons, despatxàvem un *bogavante* o llamàntol d'aire tan monumental com la ciutat mateixa que l'any 2000, gràcies a l'apòstol, serà potser capital de la cultura d'Europa. **Joan F. Mira**